

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 011281
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר ואותיות השימוש
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שימו לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. (3) הם אינם קליטים.

ב. החידוש "צפיית רצף" מחזק את הביקורת של רוטנר, משום שזהו צירוף של שתי מילים עבריות שבא במקום מילה לועזית אחת קצרה – "בינג". רוטנר טוענת שמילים חדשות צריכות להיות קצרות, קליטות ואטרקטיביות כדי שהדוברים יאמצו אותן, והיא מבקרת את האקדמיה על כך שהיא מציעה צירופים ארוכים ומסורבלים, כמו "תג הקבצה" במקום "האשטאג". "צפיית רצף" ארוך ומסורבל בדיוק כמו "תג הקבצה", ולכן לפי רוטנר הוא לא ייקלט, והדוברים ימשיכו להעדיף את המילה הלועזית הקצרה והנוחה "בינג".

ג. תשובה אפשרית א: גדיש טוענת שגם מילים כמו "גלידה", "פצצה" ו"מונית" נשמעו מוזרות לדוברים בתחילת הדרך, אך עם הזמן הן נקלטו בשפה, וכיום הן נשמעות טבעיות לגמרי. כך יקרה גם לחידושים החדשים, אם הציבור יאמץ אותם.

תשובה אפשרית ב: גדיש טוענת שמילים רבות שחידשה האקדמיה כבר מוכרות לכול ומשמשות בשפה, למשל "כריך", "משוב", "מסרון" ו"צג", ואפילו חידושים חדשים יותר, כמו "תצרף" ו"הסכת", מתחילים להיקלט. מכאן שאין זה נכון שהחידושים אינם נטמעים בשפה.

שאלה 2

על פי רונית גדיש, את חידושי המילים באקדמיה קובעות ועדות מינוח בתחומים רבים ומגוונים, שחבריהן הם מומחים המתנדבים לעבודה זו, ורוב המונחים שייכים למילונים מקצועיים. לעומת זאת, רחלי רוטנר הייתה רוצה שהאקדמיה תפעל כמו משרד פרסום ותתחשב בציבור שאמור להשתמש במילים: שתלמד את קהל היעד ואת הרגליו הלשוניים, תתאים לו חידושים קצרים ומפתים, ואף תבדוק את המילים החדשות בקבוצות ביקורת לפני שתפרסם אותן.

שאלה 3

- א. טלי בן-יהודה מתייחסת לפעילות האקדמיה ללשון העברית בכבוד ובהערכה רבה. יחס זה בא לידי ביטוי בשימוש בשמות תואר ובצירופים בעלי משמעות חיובית ומעצימה כשהיא מתארת את פעולות האקדמיה. לדוגמה: "שתי משימות כבדות משקל", "מחקר דקדקני", "מאגר עצום", "בפעולתה הענפה", "המידע העשיר", "כתב העת המדעי הנחשב".
- ב. מאפיין: שימוש בלשון דיבור ובסלנג. דוגמה: "האקדמיה קופצת לי לפעמים לראש" / "נותנת עבודה" / "יש מצב" / "גם בן-יהודה לא עשה חיים".
- מאפיין: לשון צינית וסרקסטית (הומור עוקצני). דוגמה: "לפעמים אני נזכרת שאני משלמת לאקדמיה ללשון העברית" / "להתאמץ ולעשות קצת יותר מלזרוק הגדרות של שלוש מילים ולקוות שזה יתפוס".
- (אפשר גם: כתיבה אישית בגוף ראשון – "אני אזרחית משלמת מיסים", "אני עצמי חיה ונושמת את השפה"; פנייה ישירה אל אנשי האקדמיה – "תצטרכו, אנשי האקדמיה, להתאמץ"; שאלות רטוריות – "אנחנו לא שווים את זה?").

שאלה 4 – סקירה לדוגמה

האקדמיה ללשון העברית – ממחקר הלשון אל הציבור הרחב

האקדמיה ללשון העברית הוקמה בשנת 1953 מכוח חוק, והיא המוסד העליון ללשון העברית והממשיכה של ועד הלשון. מטרתה הכללית היא לעצב ולכוון את דמותה הרוחנית של המדינה, ולחקור, לשמר ולטפח את הלשון העברית (בן-יהודה, 2024; גדיש, 2019).

בעת הקמתה הוטלו על האקדמיה שתי משימות מרכזיות: לחקור את העברית לכל תקופותיה וענפיה, ולכוון את התפתחותה של העברית בת ימינו – למשל באמצעות קביעת כללי דקדוק, כתיב ופיסוק וחידוש מילים עבריות במקום מילים לועזיות. שתי המשימות שלובות זו בזו, שכן הכוונת הלשון מתבססת על המחקר (בן-יהודה, 2024). בעשורים האחרונים הרחיבה האקדמיה את פעילותה ופנתה אל הציבור הרחב, ובעיקר אל הדור הצעיר, כדי לחבב עליו את העברית. לשם כך היא פועלת ברשתות החברתיות, מפעילה מרכז למידה ותרבות ומציעה השתלמויות (בן-יהודה, 2024). נוסף על כך היא הפכה את אתר הבית שלה ל"מרכז למילה העברית": שוכלל בו מנוע החיפוש, נוספו לו מילון עברי-עברי ויישומון לנטיית הפועל, וכל אחד יכול לפנות למערכת פניות ייעודית ולקבל תשובה מקצועית במהירות (גדיש, 2019).

נראה אפוא שהאקדמיה, שהוקמה כמוסד מחקר, פועלת כיום גם כדי להתקרב אל דוברי העברית.

ביבליוגרפיה

בן-יהודה, ט' (2024). בת שבעים וצופה אל הבאות. האקדמיה ללשון העברית. אוחר מ-hebrew.academy.org.il.

גדיש, ר' (יולי, 2019). השירות האמיתי של האקדמיה ללשון [...] מאקו. אוחר מ-mako.co.il.

חלק שני – לשון

שאלה 5

- א. • בחמש ישיבות
• שישה שמות
• הכינוס השמונה עשר
• כ־ארבעים וחמישה אלף ערכים; שלוש המילים
• מאמר מספר אחת; בשנת אלפיים ותשע עשרה
• פי שבעה
- ב. לא.
תיקון: תשעה ("מי בתשעה בכל נובמבר").

שאלה 6

- א. I. משפט מורכב.
[לפני שהציבור יחוה את דעתו על נחיצותה של האקדמיה ללשון העברית] – פסוקית תיאור זמן;
חשוב [שנבהיר] (מה עומד במרכז עשייתה של האקדמיה) – [שנבהיר...] פסוקית נושא, ובתוכה [מה עומד
במרכז עשייתה של האקדמיה] – פסוקית מושא.
כלומר: [לפני שהציבור יחוה את דעתו על נחיצותה של האקדמיה ללשון העברית], חשוב [שנבהיר] (מה
עומד במרכז עשייתה של האקדמיה).
II. משפט פשוט.
- ב. הוי"ו לפני המילה "עם" – מחברת בין איברי משפט מאוחד (בין שני משפטים עצמאיים: "האקדמיה שמה
דגש על פעילות לציבור הרחב" ו"עם צמיחת המרשתת והרשתות החברתיות היא החלה לפעול גם בהן").
הוי"ו לפני המילה "הרשתות" – מחברת בין חלקים כוללים (המרשתת והרשתות החברתיות).
- ג. הגיע הזמן לבקש מאנשי האקדמיה שיראו לנו מה הם עשו בכסף שלנו כל השנים.
(אפשר גם: הגיע הזמן לבקש מאנשי האקדמיה להראות לנו מה הם עשו בכסף שלנו כל השנים.)

שאלה 7

- א. (1) I. [אילו היה למילה "האשטאג" תחליף חמוד, קצר וקליט בעברית], הדוברים היו מאמצים אותו.
II. המילים החדשות ייקלטו בשפה [אם הציבור יסכים לוותר על היוקרה שבשימוש במילים לועזיות].
(2) במשפט I – תנאי בטל (התנאי לא התקיים ואינו מתקיים), ובמשפט II – תנאי קיים (התנאי עשוי להתקיים).

- (3) אם יהיה למילה "האשטאג" תחליף חמוד, קצר וקליט בעברית, הדוברים יאמצו אותו.
(4) שאלנו את התלמידים [אילו חידושים של האקדמיה ללשון הם אוהבים]. – פסוקית מושא.

- ב. האקדמיה ללשון העברית מוציאה לאור ספרים, כתבי עת מדעיים ופופולריים ופרסומים אחרים. זוהי פעולה שמקרבת את עשייתה של האקדמיה לציבור. אתר הבית של האקדמיה ללשון נהפך למרכז (למילה העברית). אין עוד אתר שמעניק מידע כזה.
כלומר שיש נשואים: מוציאה לאור; פעולה; מקרבת; למרכז (למילה העברית); אין; מעניק.

שאלה 8

- א. (1) תמורה: עיקר עשייתה של האקדמיה.
תמורה: מחקר הלשון והכוונתה.
(2) • הביטוי המכליל: המשימות (המשימות המרכזיות של מוסד זה).
• התפקיד התחבירי: מושא.
(3) העמדת מפעל המילון ההיסטורי היא עיקר עשייתה של האקדמיה.
או: המשימות המרכזיות של מוסד זה הן מחקר הלשון והכוונתה.
(אפשר גם בסדר ההפוך, כשהתמורה בראש המשפט: עיקר עשייתה של האקדמיה הוא העמדת מפעל המילון ההיסטורי).

- ב. I. על פי המחקרים – הסגר.
II. על פי סדר האל"ף-ב"ת – נשוא.
III. על פי החלטת הרוב – תיאור.

- ג. את הכוונת – מושא
הלשון – לוואי (של "הכוונת")
העברית – לוואי (של "הלשון")
האקדמיה – נושא
מבססת – נשוא
על מחקר – מושא
עדכני – לוואי (של "מחקר")

שאלה 9

א. (1) I. חלופות – נושא; ראויות – לוואי.

II. חלופות – מושא; ראויות – לוואי.

III. חלופות – לוואי; ראויות – לוואי.

IV. (בלי) חלופות – תיאור; ראויות – לוואי.

(2) החלופות – נושא; ראויות – נושא.

(3) שם תואר.

ב. (1) I. מצטיינים – שם תואר.

II. חוקרים – שם עצם; (ו)יצרים – שם עצם; משתתפים – פועל.

(2) לא רק תלמידים מצטיינים, אלא כל התלמידים יכולים להשתתף באולימפיאדת הלשון העברית.

שאלה 10

א. לרגל יום העברית נערך ריאיון עם נשיא האקדמיה ללשון העברית, פרופסור אהרן ממן. בריאיון הסביר פרופסור ממן כי רוב אוצר המילים שהאקדמיה ללשון מחדשת מיועד לאנשי מקצוע. לדבריו, יש מילונים לתחום הרפואה, לתחום הפילוסופיה, לתחום החקלאות ולתחומים רבים נוספים. בעבר נמכרו מהדורות מודפסות של המילונים האלה, אולם כיום הם זמינים באתר האקדמיה ללשון.

ב. (1) האקדמיה ללשון מפרסמת תכנים לשוניים.

(2) מאות אלפי גולשים עוקבים אחרי עמוד האינסטגרם של האקדמיה ללשון.

(3) מאות אלפי גולשים נהנים מן התכנים הלשוניים האלה.

שאלה 11

הפועל	השורש	הבניין
נִמְנֶיֶת	מ-נ-י/ה	נפעל
נִפְרוֹת	נ-כ-ר	נפעל
הִבְנוּ	ב-ו-ן (גם ב-י-ן)	הפעיל
מְעוֹרָרִים	ע-ו-ר	פיעל
נִשְׁתַּעֲבָד	ש-ע-ב-ד	התפעל
חֲזִינוּ	ח-ז-י/ה	קל (פעל)

ב. (1)+(2)

מעוניינת להעלות (הפעיל) את מודעות הציבור;

שצפוי לעלות (קל) לדיון;

החליטה האקדמיה להעלות (הפעיל) לרשת תמונות.

שאלה 12

- א. (1) השורש: פ-צ-י/ה, הבניין: פיעל, הגוף: נסתר.
(2) לא. למילה "פיצה" בתפקיד שם עצם אין שורש, משום שזו מילה שאולה משפה אחרת (מאיטלקית) – שם לועזי.

- ב. מִפֶּץ – נ-פ-ץ
פִּצְצָה – פ-צ-ץ
הִפְצֵת – פ-ו-ץ
פִּצְפוּצִי – פ-צ-פ-ץ

- ג. השורש: נ-ו-י/ה; משמעות המשקל: מקום (משקל מְקַטֵּל, כמו מְקוֹה, מְשָׁן).

- ד. (1) מוֹסֵד – מְקוֹה.
(2) תַּחְנָה – ח-נ-י/ה, טַחְנָה – ט-ח-ן;
מְשַׁח – מ-ש-ח, מְצוּה – צ-ו-י/ה;
מְלוּנָה – ל-ו-ן, מְלוּכָה – מ-ל-ך.

שאלה 13

- א. הזוג: מְנוּעַ, תְּנוּעָה – השורש: נ-ו-ע.
הזוג: מְעַנָּה, תַּעֲנִית – השורש: ע-נ-י/ה.

- ב. נְמַעְנִים – שורשית.
מוֹנְעִים – שורשית.
מוֹסְפִים – מוספית.

- ג. (ה)חוקרים – קל (פעל).
(וה)מתעניינים – התפעל.
(ל)משתמשים – התפעל.

שאלה 14

א. דמוּתָהּ – (ה) שייכות / קניין (דמות שלה).

מלון – (ו) אוספים (אוסף מילים).

היסטורי – (ז) שם תואר.

רעיונאי – (ח) בעל מקצוע / תפקיד.

ב. (1) הזוג: עשיתה, יצירת – המשקל: קטילה.

הזוג: העמדת, הודעות – המשקל: הקטלה.

הזוג: נתוח, בטי – המשקל: קטול.

(2) שמות פעולה.

ג. (1) מחו.

(2) מחאו – אֶמְחָא; מחו – אֶמְחָה.

שאלה 15

א. (1) א-ו-ר.

(2) מאור.

(3) הפעיל.

(4) הפועל: מאיר, הזמן: הווה (בינוני).

(5) האר.

ב. (1) הלחם בסיסים (גליל + אור).

(2) • מקסמת (או: מרהבת).

• דרך התצורה: שורש ומשקל.

מקסמת – שורש ק-ס-ם, משמעות השורש: קסם / דבר קסום, מקסים, יוצא דופן; משקל מקטלת, משמעות המשקל: כלים / מכשירים.

או: מרהבת – שורש ר-ה-ב, משמעות השורש: דבר יפה מאוד, מרהיב; משקל מקטלת, משמעות המשקל: כלים / מכשירים.

ג. תשחץ – ראיוני.

תשבץ – מקסמת (או: מרהבת).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon